

Reeënbeheer volgens het plan Smit

Het reeënbeheer wordt volgens dit plan gericht op het welzijn van het ree in de meest algemene zin. Een eenvoudige en doeltreffende methode voor zowel de beheerder als de overheid is daartoe ontworpen. De belangrijkste argumentatie slaat op de doorvoerbaarheid van deze methode. Het plan Smit leidt tot een gezonde populatie, die zonder moeilijkheden in overeenstemming gebracht kan worden met zowel de economische als de biologische draagkracht.

Tot nu toe was het beleid voornamelijk gebaseerd op de tellingen in een bepaald gebied. Tellingen voor het ree zijn zo ingeburgerd dat vele jagers het zien als nuttig en ook noodzakelijk. Door de jaren heen is dit ook altijd gestimuleerd. De overheid ziet het als beleidsbepalend voor de vergunningverlening en de jager krijgt in de reeëncursussen te horen, dat tellingen essentieel zijn.

De ervaring met dit beleid heeft geleerd dat het tot een sterke vermeerdering van de populatie heeft geleid. Dat heeft hier en daar maatschappelijk ongewenste gevolgen gehad tussen voor- en tegenstanders van een regulatie. In de toekomst moeten we zulke ontwikkelingen voorkomen. Het ree is een cultuurvolger en bovendien een beetje eigenzinnig. We zien dat het ree niet alleen zijn eigen territorium, maar indirect ook zijn eigen draagkracht bepaalt. Wat is dan eenvoudiger om daar gebruik van te maken? Het plan Smit houdt in:

De algehele gezondheid van de reeënpopulatie is bepalend voor het beleid, waarbij biologische en economische factoren van invloed zijn. Objectieve criteria zijn de grondslag voor het beheer. De verantwoordelijkheid wordt gelegd bij de jager die zijn veld kent en verstand heeft van deze diersoort.

Er is een vorm van inventarisatie nodig. We moeten kunnen uitgaan van feiten. Daar we op een redelijk wetenschappelijke manier met het ree om moeten gaan is voor enkele zaken de medewerking en begeleiding nodig van medewerkers binnen een WBE, die enig inzicht in het reeënbeheer hebben ontwikkeld en die bereid zijn zich verder in te werken. De 'jager in het veld' is daarnaast onmisbaar voor het aandragen van relevante bijzonderheden. Omdat het ree niet meer tot het 'wild' gerekend wordt dient het planmatig voorgestelde beheer geen financiële beperkingen in de weg te worden gelegd. De benodigde inventarisatie omvat onder andere:

- A. Vaststelling territoria.
- B. Economische en biologische draagkrachtbepaling aan de hand van de vegetatie.
- C. Meting objectieve criteria aangaande de gezondheidstoestand van het geschoten ree of van valwild.
- D. Digitale verslaggeving.

Territoriumbepaling en aanwezigheid

Kennen we het beheergebied, dan weten we aan de hand van het vegetatieonderzoek de voor de reeën goede en slechte locaties. De reeën maken zelf uit in welke mate ze van die gebieden gebruik zullen maken (rangorde). We moeten inventariseren of die gebieden inderdaad 'in gebruik' zijn genomen. Veegbomen, zitplaatsen, vraat, gebitsafdrukken in grotere bladeren, boonsel, wissels, prenten. Iedere reeënjager weet waar hij op moet letten. Worden deze aanwijzingen gevonden, dan weten we dat dit territorium bezet is.

Belangrijk is dan om te weten in welke mate de locatie interessant is voor het ree. Voedselaanbod, dekking, rust. Als we nu eens een gebied van 5000 hectare als voorbeeld nemen, dan kan voor de voedselstrategie ongeveer 15% van de vegetatie als goed kan worden omschreven, 25% als matig en 60% als slecht. Omdat territoria met hoog gekwalificeerd voedselaanbod aantrekkelijk zijn kunnen we er rekening mee houden dat deze volledig 'in bezit zijn genomen' en/of dat er meer bokken en geiten aanspraak op willen maken. In de goede stukken kunnen zich dekking- en voedselkernen voordoen, die gebruikt worden door niet direct territoriumgebonden reeën. Een territoriumbok kan zelfs volwassen andere bokken tolereren.

Er is een afname in dichtheid te verwachten in de matige gebieden en een zekere leegte in de slechte arealen. De echt goede terreintjes zijn soms heel klein en kunnen in een veel groter slecht gebied liggen. We kunnen dat in iedere leefomgeving waarnemen, je hebt soms van die kleine hoekjes met mooie dekking en lage begroeiing waar je altijd reeën ziet terwijl zo'n halve hectare met wat singels met andere meer geschikte gebieden is verbonden.

Toch zullen bokken en geiten een dergelijk gebiedje als onderdeel van het territorium beschouwen en daar vaak te zien zijn.

In het algemeen wordt landelijk een gemiddelde dichtheid van 12 - 16 reeën voor een goed gebied, van 8 - 12 reeën voor een matig gebied en van 4 - 8 reeën per 100 hectare voor een slecht areaal als redelijk beschouwd. Hoewel we beleidsmatig niet van die aantallen willen uitgaan, geeft het een indicatie voor wat we kunnen verwachten, maar we doen er dus verder niets mee.

Draagkracht

In het kort gezegd kan de draagkracht het eenvoudigst beschreven worden als het aantal reeën dat in een omschreven gebied kan leven zonder blijvende schade te doen aan de populatie zelf, aan de begroeiing en/of aan andere maatschappelijke belangen, waaronder het verkeer. Daar het ree voornamelijk in cultuurlandschappen voorkomt, is het te overwegen om niet teveel uit te gaan van de natuurlijke competitie tussen de dieren onderling. Dit wordt door andere deskundigen wel eens als een 'natuurlijk' regulatiesysteem beschouwd. Gesteund door de geconstateerde calamiteiten die daardoor in bepaalde delen van Nederland zijn ontstaan lijkt het niet verstandig om die strategie te ondersteunen. Het zal duidelijk zijn, dat de criteria per gebied zullen verschillen. De eventuele schade kan per hectare bekeken worden en van invloed zijn op het beleid. In een klein goed reeënbiootop dat doorsneden wordt door een drukke provinciale weg kunnen veel aanrijdingen voorkomen, die nopen tot een ingrijpen in de populatiedichtheid of tot het verlagen van de snelheid van de weggebruikers. Ook zullen er grote gebieden zijn zonder noemenswaardige verontrusting, waar de reeën nauwelijks enige schade kunnen doen en waar we alleen moeten reguleren vanwege het welzijn van de populatie zelf. Omdat in ons land de criteria zover uiteen lopen is het ook in dat kader weinig zinvol om strikte aantallen dieren als bepalend voor beheer en regulatie te handhaven. En omdat die aantallen er minder toe doen is het ook niet van doorslaggevend belang om aan tellingen die niet betrouwbaar zijn veel tijd en aandacht te besteden.

Van betekenis voor de plaatselijke draagkracht is ook weer de vegetatie. De wintervegetatie geeft een aanduiding over het meest schaarse aanbod en dat is van belang voor de draagkracht. We voeren immers niet bij! Hoe dat vegetatieonderzoek gedaan moet worden is bij de beheerders bekend. Daarnaast zijn andere factoren bepalend voor de conditie en voor de gezondheidstoestand van het ree.

Conditieprodukt (CP)

We hebben dus geconstateerd dat in een beheergebied de territoria bezet zijn. We kunnen langzamerhand uitgaan van het feit, dat er in Nederland bijna geen velden meer zijn die de reeën niet 'ontdekt' hebben, tot op de Waddeneilanden aan toe. Het ree voelt zich bij ons gastvrij onthaald. Eén van de eerste zaken waar we op moeten letten is de gezondheid van de populatie zelf. Daarnaast spelen maatschappelijke factoren mee, zoals schade, verkeer, enz. Als je reeën hun gang laat gaan wordt er 'ingedikt', er komen steeds meer tot een zekere kritische bovengrens bereikt wordt waardoor het aantal ziektegevallen en sterfgevallen eerder door calamiteiten bepaald wordt dan door natuurlijke sterfte. Deze competitie komt in grotere natuurgebieden wel voor, maar wordt dan onderdeel van predatie voor andere soorten. Omdat we in Nederland in een park wonen moeten wij als jager iets doen om de populatie gezond te houden. Het is een noodzakelijk deel van het beheer en we mogen daar door tijdelijke publieke afkeer en onbegrip niet voor weglopen. Om nu te weten wanneer een populatie nog gezond is, zijn de lichamelijke aspecten van en metingen op het individuele dier van veel belang. Komen er teveel reeën binnen een leefomgeving voor, dan kan de conditie van het ree afnemen. Voedselgebrek, verontrusting, overdraagbare aandoeningen, stress spelen een rol. Een belangrijk gegeven binnen de metingen is de vaststelling van het conditieprodukt, dat te berekenen valt als het dier dood is. Daarnaast zijn nog enkele andere bijzonderheden van belang.

De metingen kunnen in het veld gedaan worden. Enige hulpmiddelen zijn nodig.

1. Een lange schuifmaat (van eigen fabrikaat), waarmee een lengte van 80 cm gemeten kan worden. De lengte van de poten van dit instrument moet ongeveer 22 cm zijn.
2. Wordt een ree niet bij de auto gemeten, dan is een meetlint een goed hulpmiddel.
3. Een unster die tot 25 kilo gaat.
4. Een gestandaardiseerd briefje waarop de metingen en bijzonderheden genoteerd worden.

Na het schot verwijder je geslachtsdelen, pens, ingewanden, lever, hart, longen en slokdarm. Nieren, kop, poten en vel blijven zitten. De technische manier van wegen en opmeten wordt bijgeleverd, er is daar goede informatie over.

Nu het conditieproduct. Dat is:

100 x gewicht in kilo, gedeeld door lengte x diepte in cm. Weegt een bok, inclusief kop, 17,5 kilo, is de lengte 68 cm en de diepte 24, dan is het CP:

$$1750 : 65 : 24 = 1,07$$

Neem dat afgerond tot twee cijfers achter de komma. 0,957 wordt 0,96; 1,0712 wordt 1,07.

Zorg dat alle metingen gestandaardiseerd voor één reeëngedeb gebeuren. Zijn het steeds andere jagers die zich hiermee bemoeien, dan is voorafgaande instructie noodzakelijk. De gegevens kunnen in een excelprogramma gezet worden en zijn dan direct beschikbaar voor de provincie.

Naast de meting van het CP dienen ook andere criteria te worden meegenomen. Om enkele te noemen: vet rond de nieren, algemene toestand, aantal teken per dm², aantal en soort van de foeten, ziekteverschijnselen. Dat kan allemaal ingevuld worden op een daartoe ontworpen formulier, dat al kant en klaar is.

De CP-metingen worden betrouwbaar indien dat over een geografisch gelijk en groot gebied over enkele jaren gedaan wordt, in principe zijn stukken van 2000 hectare wel het minimum.

Statistisch gezien verdwijnen er na een aantal waarnemingen fluctuaties die op kunnen treden bij:

- Niet exacte metingen van lengte en diepte. Dat is vrij gevoelig, maar indien de jagers gewezen wordt op de juiste manier zal het gemiddelde betrouwbaar blijven.
- Van het ene jaar op het andere wisselend voedselaanbod en andere terreinomstandigheden. Denk aan eikmast, plaatselijke verontrusting, aanleg utiliteitswerken, land- en bosbouwwerkzaamheden.
- Verschillen tussen vroeg gezette kalveren en een zachte daaropvolgende winter en laat gezette kalveren en een strenge winter, met alle gradaties daartussen.
- Meer plaatselijke en/of aan de vegetatie gebonden seizoengebonden wisselingen.

Het CP zal het laagst zijn bij de voorjaarskalveren, het hoogst bij de bokken voor de bronst. Desgewenst kun je die metingen separaat bijhouden, maar door de continuering van alle metingen binnen de populatie krijg je op een goed moment een gemiddelde, dat wel zo eenvoudig te handhaven valt.

Het aantal metingen is belangrijk, hoe meer hoe beter. Het is daarom aanbevelingswaardig om consequent ieder dier te bemonsteren, het moet bij wijze van spreken net zo'n automatisme worden als het ontweiden. Het kost nog geen vijf minuten per dier!

Het CP zegt weinig bij een voor de biotoop lage reeëndichtheid. In zo'n gebied is de populatieopbouw nog niet voltooid, er is ruimte en voedsel genoeg en het CP zal voor dat gebied hoog zijn!

De metingen maken duidelijk dat er een maximaal CP is en dat is goed om te weten bij het vervolgebeld!

Strategie

Om een duidelijke indruk te hebben of het CP vanwege het welzijn van het ree omhoog kan kun je gefaseerd de populatie gaan verminderen. Als er in een bepaald terrein van jaar tot jaar y reeën werden geschoten, wordt het verhoogd tot het dubbele, dus 2y. Indien de tendens na drie jaar waarneembaar is dat het CP de neiging heeft om te stijgen, ga dan drie jaar door met verhoogd afschot. Na verloop van een volgende drie jaren kan het CP gelijk blijven. Je kunt dan overwegen om iets minder afschot te plegen, kennelijk is met dat CP de biologische draagkracht geoptimaliseerd. Indicatief zou kunnen zijn het aantal uren dat je nodig hebt om een dier te bemachtigen. Bij mindere dichtheid zal dat meer uren gaan kosten. Ook belangrijk zijn de overige lichaamskenmerken, zoals vet en eventuele parasieten.

Willen we daarentegen een grotere dichtheid reeën en het CP blijft gelijk, dan zaten we onder de biologische draagkracht. Verminder dan het systematische afschot tot het CP begint te dalen, wat betekent dat de draagkracht licht overschreden wordt.

Beginnen we dus met de conditiebepaling, dan hebben we een uitgangspunt. In sommige gebieden zal blijken, dat bij meer afschot het CP opmerkelijk stijgt, in andere gebieden zul je nauwelijks verschil ontdekken. In het eerste geval dien de nadruk dan te liggen op regulatie van de geiten, in het laatste geval kan overwogen worden om het afschot zoals dat de laatste jaten is doorgevoerd, te handhaven. Is er sprake van schade in wat voor opzicht dan ook, dan kan het nodig zijn om wel meer druk te leggen op de populatiedichtheid.

Spelen economische factoren voor de draagkracht mee, ook dan kan de populatie ingekort moeten worden. Het CP zal dan hoog blijven, maar vooral de geconstateerde schade of andere economische aspecten bepalen dan om meer uit de populatie weg te nemen dan het CP nodig maakt. Hier is weer de kennis van de plaatselijke jager of beheerder van optimaal nut!

Komt de populatiedichtheid dus onder het biologische draagvlak, dan kan het CP slechts een ondersteunende rol spelen, daar in een onderbezet gebied het CP in principe altijd maximaal zal zijn.

Voor het welzijn van de reeën lijkt het erop dat een afschot dat zo hoog ligt dat er territoria vrijkomen, niet

nodig is. In de buurt van wegen, vliegvelden, kanalen en/of percelen waarop schade mogelijk is moet een gespecialiseerde strategie worden doorgevoerd.

Indien veel aan 'jachthuur' gevraagd wordt kan de neiging bestaan om meer te schieten dan het populatiebeheer vereist. Het reeënbeheer vergt veel tijd, kennis en materialen. Het is redelijk om een goed beheer niet te frustreren met hoge huurprijzen.

Vergunningverlening

Zijn de plaatselijke reeëndeskundigen tot een onderbouwde conclusie gekomen (het reeënbeheerplan moet daarop aansluiten), dat er iets aan integraal populatiebeheer (dus inclusief afschot) gedaan moet worden, dan kan op basis van dit plan een gemotiveerde aanvraag worden ingediend bij de aangewezen overheidsinstantie. Heeft de aanvrager (WBE, Stichting, Beheereenheid, andere daartoe aangewezen rechtspersoon) een verzoek tot beheer ingediend, dan zou de overheid, gezien de kwaliteit van de aanvraag, tot een vergunningverlening kunnen overgaan. Deze vergunningverlening bevat geen aantallen voor afschot meer, alleen een algemene toestemming om aan reeënbeheer te gaan doen. Het opent voor de beheerder de mogelijkheid om van jaar tot jaar fluctuaties te bekijken en daarnaar te handelen. De vroeger toegestane aantallen worden geen doel meer.

Het komt er dus op neer dat de vergunning- (onthefing - toestemming-) verlenende instantie de verantwoordelijkheid delegeert aan de uitvoerende rechtspersoon. De aanvrager zet dat om in een goed beleid, aansluitend op het goedgekeurde reeënbeheerplan. De verantwoordelijkheden kunnen door de verschillende genoemde rechtspersonen gedragen worden tot het tegendeel blijkt. Nadere bijsturing of hulp zijn dan eventueel te overwegen.

Zijdelings valt over de tijden en doorvoeren van afschot iets op te merken. Het geitenafschot zou verlengd kunnen worden van 1 december tot 1 maart. In deze periode zouden ook de kalveren van de laatste zetperiode meegenomen moeten worden, dus zowel de geit- als de bokkalveren.

De bokkenregeling kan uitgebreid worden tot 1 oktober, gezien het feit dat in de periode van half augustus tot half september nauwelijks van een effectieve bokkenjacht sprake kan zijn.

In het beheerplan moet duidelijk vermeld worden, hoe en waar de hoogste druk van de regulatie zal komen te liggen. Dat ook in verband met de maatschappelijke factoren (wegen, vaarten, gecultiveerde gebieden). De verdeling over geiten, bokken en kalveren laten we over aan de plaatselijke deskundigen. Het genetisch vastgelegde materiaal is zodanig, dat selectie op gewei achterhaald is. De verslaggeving van het verloop in een bepaald jaar, ondersteund door het gemiddelde conditieproduct, kan niet anders dan aangeven of het aangevraagde afschot reëel was.

Conclusie

Het reeënbeheer moet voornamelijk ten doel hebben de kwaliteit en gezondheid van de populatie binnen economische en biologische grenzen te garanderen. Bovenstaande methode bevat zodanige duidelijke en meetbare indicatoren, dat een daarop gebaseerd beleid eenvoudiger van opzet is dan tot nu toe gebruikelijk was. De bovenstaande geschetste methode is betrouwbaar, eenvoudig en veel minder arbeidsintensief op administratief gebied, voor beide partijen. Plaatselijke deskundigen worden ingezet en gemotiveerd om een gezonde reeënpopulatie te verkrijgen. Een evaluatiecommissie kan in het leven worden geroepen voor advies en om de resultaten te begeleiden, eventueel bij te sturen.

Jan M. Smit, september 2002

jan1.smit@wxs.nl

Praktische uitwerking plan Smit

De bedoeling van deze opzet is, dat de rechtspersonen die zorg moeten dragen voor een doordacht reeënbeheer, een raamwerk krijgen om een plan op te stellen, dat voor de individuele leden begrijpelijk en uitvoerbaar is. Bovendien aanvaardbaar voor de provincie.

De opzet garandeert een vorm van reeënbeheer, die niet meer gebaseerd is op tellingen, maar op gezondheidsgegevens van de populatie, die veel meer een wetenschappelijke basis leggen onder het beheer. Voor details zie de betreffende bijlagen.

Dit concept is in eerste instantie bedoeld voor het bestuur regio Noord en voor overleg met de fauna-ambtenaren. Pas na akkoord bevinden zal het plan in details worden uitgewerkt.

Naam

Begin met een alinea naamvermelding en gegevens omtrent bereikbaarheid en aanspreekpunten voor PR, klachten, meldingen. Telefoonnummers, e-mail adressen.

Doelstellingen reeënbeheer

Eventueel kunnen wat algemene doelstellingen uit het faunabeheerplan van de provincie worden overgenomen. Geef ook aan dat populatiebeheer over het algemeen gaat boven individubeheer en dat de bepaling van de gezondheidstoestand van de populatie beleidsbepalend wordt. Er komen Algemene Maatregelen van Bestuur, probeer daarop in te gaan in de verschillende hoofdstukken van een reeënbeheerplan.

Werkgebied

Beschrijf aan de hand van de bekende Nederlandse topografische kaarten 1 : 25.000 (geef het nummer van zo'n kaart op, bij meer kaarten meer nummers) in welk gebied een WBE of reeënstichting werkzaam is. Geef ook de mate van samenwerking met buurterreinen aan. Sommige instanties willen geen reeënbeheer, dat vergt voor de toekomst maatregelen die vanwege de migratie beheerdekkend zijn voor een groter gebied dan het eigen beheerde veld.

Biotoop

Welke terreintypes zijn er. Maak een indeling in landbouw met eventuele voor het ree aantrekkelijke teelt zoals mais, natuurlijke terreinen en bosbouw. Welke 'goede' gebieden lopen onder water bij zware regenval, zodat deze niet meer aantrekkelijk zijn voor het ree.

Beschrijf, welke grote voedselconcurrenten of 'maaimachines' (hooglanders, pony's, schapen) regelmatig in het terrein zijn. Ook eventuele andere (herten)soorten. Vos en varken.

Verricht een vegetatieonderzoek in het vroege voorjaar en kleur de gebieden in die als goed, matig of slecht (per 5 - 10 hectare) aangemerkt kunnen worden. Dit ook in verband met dekking en rust ('goed' met groen, 'matig' met geel, 'slecht' met oranje). Onderbouw met enkele alinea's. Dit vegetatie- en kwaliteitsonderzoek kan voor zes jaren als betrouwbaar gelden, mits geen grote veranderingen plaatsvinden.

Vermeld de spoor- en snelwegen. De landelijke weggetjes, waar wel eens aanrijdingen voorkomen. De vaarten en waterwegen met verdrinkingsgevallen.

Inventarisatie

Geef met verschillende kleuren aan (op een zwart-witkopie van de kaart), waar de meeste reeën zijn, waar ze wel eens worden waargenomen en waar ze beslist niet heen willen.

Territoriumbepalingen aan de hand van ligplaatsen, veegbomen, boonsel, vraat, prenten, wissels.

Zichtbepalingen bij toeval alleen ter bevestiging. Geef een prognose voor het zetten van de kalveren (gemakkelijk aan te geven als je het CP kent - hoog CP: meestal twee kalveren) en noteer zichtwaarnemingen van geiten met (hoeveel) kalveren.

Verslaglegging

Het is wenselijk om een formulier te maken dat per WBE gelijk is en dat de individuele jagers gemakkelijk in vijf minuten kunnen invullen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen een valwild- en afschotformulier. Vermeld moeten worden een valwildnummer, een afschotnummer (eventueel overeenkomend met het wildmerk), datum, plaats, naam jager, geslacht, geschatte leeftijd, conditie, uitwendige bijzonderheden, teken, keelhorzels, ziekten. Bij valwild de vermoedelijke doodsoorzaak en toestand kadaver.

Dan de meer specifieke gegevens: ontweid gewicht, hoeveelheid vet rond de nieren, aantal foeten en geslacht, borstdiepte en romplengte. Trofeebeoordeling is hiervoor onbelangrijk.

Hierna kan het conditieproduct (CP) berekend worden, wat bestaat uit 100 x het gewicht in kilo, gedeeld door borstdiepte x romplengte in cm (zie daarvoor aparte bijlage bij deze instructie). Het verdient aanbeveling om per kalf, geit en bok het CP te bepalen. Vooral de gegevens van januari t/m maart zijn bepalend voor het beleid.

Leg bij het afschot vast, waar dat is gebeurd. Op je eigen kaart van de inhuur van het jachtveld houd je bij, waar de reeën zijn geschoten. Een bestuurslid van de WBE kan dit dan overnemen op een topografische kaart, en wel als volgt. Voorop staat een nummer, dat nummer moet bij de verslaggeving opgenomen worden. Indien er overlappingen bestaan, de indelingen op elkaar aanpassen (geldt ook voor overlappende WBE's - overleg!). Geef de kilometervakken vanaf linksonder letters (horizontaal A t/m Z, eventueel verdergaan met AA, BB enz.) en cijfers (verticaal). Verdeel ook nog een kilometervak (40 x 40 mm) in 100 vakjes van 4 x 4 mm, dit zijn dan hectares, die ieder een eigen nummer krijgen. Linksboven nummer 1, daarnaast 2 t/m 10. Volgende rij 11 t/m 20 enzovoort. Zo kan er bijvoorbeeld afschot plaatsgevonden hebben op locatie **74 - BB12 - 68**. Het nummer 74 is het nummer van de kaart, BB is de 28^e kilometer vanaf linksonder, 12 is de 12^e kilometer van linksonder, 68 is de hectare in dat kilometervak.

Beheer

Het moeilijkste deel. Hoe is het overleg met naastliggende terreinen. Wordt op die terreinen geen beheer op ree gedaan, dan een 'aanzuigend' beleid verwachten en daarop inspelen, dus wellicht aan de hand van het in de toekomst meer afschieten en dit beleid als zodanig aangeven, zodat de niet-beheerders niet kunnen zeggen: 'zie je wel?'.

Aan de hand van de nu voorgestelde gegevens binnen het plan Smit worden de criteria tot afschot snel duidelijk. Laat de reeën niet alleen uitmaken wat hun beste leefgebied is, maar ook wat de draagkracht van dat gebied zou kunnen zijn. Daartoe de eerste drie jaren een afschot doorvoeren (liefst voornamelijk in de minder goede gebieden), dat gebaseerd is op eerder afschot. Bepaal nauwkeurig in die tijd het conditieproduct van alle geschoten reeën en ook van het valwild. Instrueer hoe je tot dat CP kunt komen, eventueel seizoengebonden. Systematisch en op gestandaardiseerde manier. Verzamel alle ingevulde formulieren bij één medewerker die de gegevens alle in een computer kan invoeren. (Er is een voorbeeld exceloverzicht beschikbaar op onderstaand mailadres).

Vermeerder (verminder) daarna het afschot voor een periode van drie jaren en kijk wat het CP ter plaatse doet. Leg daarbij ook andere belangrijke feiten vanuit de bemonstering vast.

Aan de hand daarvan is doordacht beheer mogelijk en kan de draagkracht worden bepaald. De reeën laten uiteindelijk bij voldoende statistische gegevens aan de hand van hun eigen CP zien wat de draagkracht van een gebied is.

Een uitleg: in een matige biotoop is bij een 'normaal' afschot reeën het CP bij de voorjaarskalveren bijvoorbeeld 0,75. Indien bij afschot van 2 x 'normaal' dit CP stijgt tot 0,95 dan is het afschot terecht. Wordt het afschot nog verder verhoogd, maar stijgt het CP niet meer, dan is dat extra afschot overbodig. Gezien de nog steeds toenemende landelijke reeënstand lijkt over het algemeen een hoger afschot eerder in de verwachtingen te liggen dan een lager afschot.

Onderbouw het beheer aan de hand van de conditiebepalingen en bemonstering. De tot nu toe gebruikte modellen om de draagkracht te bepalen zijn nogal subjectief, tijdrovend en soms misleidend.

Wijs erop dat zichtwaarnemingen slechts als ondersteuning worden gebruikt. Tellingen zijn niet meer doorslaggevend. Er wordt wel vergunning gevraagd voor afschot, maar de mate waarin dat zal gebeuren hangt van de steeds wisselende plaatselijke veldomstandigheden af. Aantallen voor aanvraag zijn eveneens niet relevant. (Dit moet echter nog met de provincie besproken worden).

Het resultaat van het beheer komt in de evaluatie ter sprake.

Gezondheidstoestand en welzijn

Speel bij het beheer in op gevallen van maatschappelijke (land- en tuinbouw-, verkeers-) schade en de volksgezondheid. Ook schade aan bosbouw en de wilde flora moet bekeken worden. Verhoging van afschot, ook al zou het CP dat niet nodig maken, ligt dan in de rede.

Aan de hand van bovenstaande suggesties worden alle facetten meegenomen en we zien aan het CP of het beheer reëel was of niet. Het is dus aan de reeën om hun eigen voorkeurgebied voor het voedsel te laten bepalen, maar ook hun eigen dichtheid, of draagkracht. Gezien het feit dat de draagkracht mede bepaald wordt door schademeldingen en maatschappelijke eisen, kan al of niet op een bepaalde ontwikkeling geanticipeerd worden. Goed beheer is vooruitzien en bijsturen. Is het CP ter plaatse goed maar is er toch maatschappelijke schade, dan dient de populatiedichtheid lager gemaakt te worden.

Vergunningen

De provincie zal uiteindelijk beslissen over vergunningverlening. Belangrijk is, dat er een vergunning verleend wordt op grond van gedegen argumentatie. De verantwoordelijkheid voor de invulling van het beheer zou bij de WBE of andere rechtspersoon, belast met het reeënbeheer, gelegd moeten worden. Dat betekent dus, dat de WBE's zelf uitmaken voor welke velden een bepaalde regulatiedruk noodzakelijk is.

Het behalen van aantallen afschot wordt geen doel op zichzelf meer. Bijstelling aan de hand van de jaarlijkse gegevens wordt mogelijk. De eventuele bijstelling kan overlegd worden met de evaluatiecommissie van het regiobestuur, aangevuld met de provinciale fauna-ambtenaar. Misschien wordt het noodzakelijk andere afschottijden aan te houden, bijvoorbeeld in verband met recreatiedruk of schade.

Nadere punten

In een beheerplan kunnen enkele kleinere maatregelen binnen het totale beheer aangegeven worden. Ook is het zo, dat bepaalde geografische eenheden een iets andere benadering noodzakelijk maken. Van dit conceptplan kan gemotiveerd afgeweken worden. Er is ruimte voor eigen inzicht en plaatselijke wijzigingen van beperkte aard. Bijvoorbeeld de percentages afschot onder kalveren, geiten en bokken. Moet er sterk gereduceerd worden, dan dient zo de nadruk te liggen op volwassen geitenafschot etc.

Over het bijvoeren dient duidelijkheid te bestaan: niet, ook niet in strengere en dichte winters. Pas het bestand aan bij die draagkracht en lukt dat niet, dan zullen er in die ene strenge en ongunstige winter (per 20 jaar) enkele reeën door ondervoeding om het leven komen, wat snel weer aangevuld wordt door betere overlevingskansen van de kalveren (meer ruimte en voedsel). Houd wel het CP in de gaten - misschien toch nog te laag?

Over de land- en tuinbouwschade: het kan voorkomen dat er kwetsbare hectares aanplant bedreigd worden (mais, lelies, rozen). Hier zou, na extra druk op de populatie, inrastering zinvol kunnen zijn. Ook dient gedacht te worden aan aantrekkelijke wildakkers op geruime afstand van de schadegevoelige percelen.

Tracht verkeersmaatregelen door te voeren (maximumsnelheid, spiegels, bermmaaien) en probeer loslopende honden en stroperij te keren. Maar ook hier is een aanpassing van de dichtheid effectiever dan steeds maar weer in de zenuwen zitten of het bereik van de maximale draagkracht niet een te grote uitdaging voor andere belangstellenden (dierlijk en menselijk) betekent. Neem liever geen maatregelen die erg arbeidsintensief zijn en/of die geen evenwicht tonen tussen inspanning en resultaat (duftzaun, rasters langs de weg), of je moet verzekerd zijn van voldoende en blijvende mankracht.

Over niet bejaagbare buurterreinen: het zal meer tijd en extra afschot vergen om het CP omhoog te brengen. Houd daar rekening mee en vertel in het plan dat je ook de verantwoordelijkheid van de asociale niet-verhurende instanties overneemt.

Evaluatie

De WBE maakt jaarlijks een evaluatie van enkele kantjes A4 aan de hand van dit concept en laat blijken of het beheer aan het welzijn van het ree heeft voldaan. Geef daarbij het verloop van het CP aan en vermeld of de regulatie positief op de maatschappelijke belangen heeft ingespeeld. Dus minder schade aan de eigen reeënpopulatie, minder land- en bosbouwschade, minder aanrijdingen en verdrinkingen, minder stroperij (wordt bij geringere aantallen te arbeidsintensief).

Verstandig is, om een evaluatiecommissie uit het bestuur van de regio Noord-Nederland te benoemen. Deze kan, samen met de WBE's, aan de hand van de plannen, kijken of de criteria redelijk gehaald zijn en/of dat er voldaan wordt aan de vergunningvoorwaarden. Zo niet, dan moet een gerichte bijsturing volgen.

Zijn er aanpassingen nodig, maak daar een notitie over die een geheel vormt met de evaluatie. Is alles naar wens, continueer dan dit beheer.

Tijdspad:

Mei 2002: Doorspreken met bestuur regio Noord VHR,

najaar 2002: idem met fauna-ambtenaren.

Bij accoordbevinden:

Voor alle WBE's een discette met de nodige formulieren (grotendeels al aanwezig) en uitgebreide uitleg.

Sjabloon maken met stap-voor-stap indicatie ter invulling en voor gelijkvormige verslaggeving.

2002/2003: Voorlichting aan WBE's, degenen die per computer verslaglegging bijhouden, instrueren.

april 2002

jan1.smit@wxs.nl